

вих розвідках доробок дослідників ЧНУ висвітлювався досить скрупульозно, хоча, можливо, з об'єктивних причин – дещо фрагментарно. Сподіваємося, що цим історіографічним нарисом ми змогли окреслити базові параметри досить об'ємного й верифікованого дослідження актуальної проблематики Першої світової війни вітчизняною науковою школою, представники якої продовжують вивчення її різноманітних аспектів у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

2.6 ПОЛОНІСТИКА*

*Олександр Добржанський, Віталій Макар,
Юрій Макар, Владислав Струтинський*

Вивчення на історичному факультеті полоністичних курсів розпочалося з приходом 1971 року на викладацьку роботу Юрія Макара, який попередньо захистив кандидатську дисертацію у Київському університеті, зібравши матеріали про Варшавське повстання 1944 року в центральних архівах Польщі. Йому було запропоновано викладання курсу за вибором студентів про суспільно-політичні перетворення в Польщі після Другої світової війни. Курс «Створення та розвиток ладу народної демократії у Польщі (1944–1949)», безумовно, мав значне ідеологічне навантаження, як того вимагали тогочасні умови навчання в радянських університетах. Час від часу змінювалася його назва у зв'язку з появою нових ідеологічних вимог. Проте курс цікавив студентів, оскільки все ж доносив до них значну інформацію. Частина з них зацікавилася ними, виконавши під керівництвом Юрія Макара випускні роботи на здобуття фаху. Серед них, наприклад, був випускник 1973 року із Хмельниччини Людвіг Коберський, який написав дипломну роботу власне про згадане Варшавське повстання. Згодом, уже в незалежній Україні, дослужився до генерал-лейтенанта і закінчив військову кар'єру заступником командувача Західним оперативним напрямком, займаючись співпрацею з військовими Польщі. Через чотири роки інший випускник факультету – Владислав Струтинський – також вибрав польську тематику для своєї дипломної роботи, залишився працювати у ЧНУ, навчав разом з Юрієм і Віталієм Макарами студентів польської мови, одержавши сертифікат у Жешівському університеті в Польщі. Потім підготували польського мовника – Олега Слюсара, який здобув освіту, захистив

* DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-594-5-10>

Юрій Макар – почесний професор Жешувського університету. 2007 р.

дисертацію у Польщі та став доцентом нашої кафедри сучасних іноземних мов та перекладу¹.

Крім двох названих випускників чимало інших абсолювентів – істориків, міжнародників, політологів – вивчали і продовжують вивчати полоністичні курси. Інакше кажучи, полоністика стала невід’ємною складовою частиною навчального процесу й науково-дослідної роботи на факультеті історії, політології та міжнародних відносин.

Якщо ж говорити про міжвузівську співпрацю, то першу угоду Чернівецький університет уклав ще 1991 року з Університетом Марії Кюрі-Скłodовської в Любліні. Наступну угоду підписано 1996 року з Вищою педагогічною школою в Жешові (з 2000 року – Жешівський університет). З Варшавським університетом відповідна угода підписана в листопаді 2003 року ректорами Миколою Ткачем і Пьотром Венгленським. Її підписанню передувало проведення спільних заходів навчального і наукового характеру².

Особливістю співпраці з Варшавським університетом було те, що вона розпочалася фактично ще з грудня 1979 року, коли Юрій Макар проходив тримісячне стажування. А в лютому 1980 року до нього приєднався

¹ Макар Ю. Університет мого життя. Чернівці : Технодрук, 2019, 608 с., іл.

² Архів родини Макарів.

Юрій Шестаков, співробітник історичного факультету, який попередньо вивчив польську мову й зібрав матеріали для кандидатської дисертації про польського військовика Кароля Сверчевського. Дисертацію «Військово-політична діяльність Кароля Сверчевського» захистив 1987 року (науковий керівник – Юрій Макар). Чотирма роками раніше захистив кандидатську дисертацію «Становлення й розвиток радянсько-польських зв'язків у галузі транспорту і транспортного машинобудування» Віталій Головін (науковий керівник – Микола Ляхович). Обидва – з кафедри історії нового та новітнього часу¹. До речі, докторські ступені здобули Іван Теодорович та Юрій Макар – також із полоністичної проблематики. Перший – у 70-х роках, а другий – наприкінці 80-х років минулого століття. Загалом уже в спеціалізованих радах з історичних і політичних наук, які діють і тепер у Чернівецькому університеті, захищено понад два десятки дисертацій полоністичного спрямування².

Продовжуючи далі мову про співпрацю з Варшавським університетом, слід зауважити, що вона наповнилася новим змістом після розпаду СРСР. Важливу роль у цьому процесі відіграла кафедра української мови (згодом – кафедра українознавства) Варшавського університету, створена ще у 50-х роках минулого століття, як перша такого типу в Європі. Упродовж тривалого часу її очолював Степан Козак. Він редагував «Варшавські українознавчі зошити» (*Warszawskie zeszyty ukraińoznawcze*), які видавали матеріали конференцій з українознавства, а також польсько-українських взаємин.

Здебільшого учасниками українознавчих конференцій від Чернівецького університету виступали Юрій Макар і Віталій Макар. Для прикладу, перший виступив з доповіддю *Ukraińsko-polskie stosunki w kontekście uwarunkowań międzynarodowych*, а інший – «Польсько-українські контакти в діаспорі (на прикладі Канади)»³. До речі, вперше у Варшаві Юрій Макар оприлюднив доповідь *Polonistyka w Uniwersytecie Czerniowieckim* восени 2003 року. Тоді ж з доповіддю виступила представниця філологічного факультету Людмила Ткач на тему «Перспективи дослідження українсько-польських мовних взаємин у лінгвістичному аспекті»⁴. Наступного року Юрій Макар у зв'язку з підготовкою колективної монографії про долю українців Холмщини оприлюднив доповідь *Chełmszczyzna jako ukraińsko-polskie pogranicze kulturowe*,

¹ Архів родини Макарів.

² Makar J. *Polonistyka w Uniwersytecie Czerniowieckim. Spotkania polskoukraińskie*. Pod red. Stefana Kozaka. Warszawa, 2004. Т. 17–18. S. 248–254.

³ *Warszawskie zeszyty ukraińoznawcze*, т. 13–14. *Studia polsko-ukraińskie*. Pod red. Stefana Kozaka. Warszawa, 2002, s. 89–97, s. 147–153.

⁴ *Ibid*, т. 17–18, s. 248–254, s. 95–103.

а Віталій Макар вибрав тему «Українська наукова думка в Польщі у міжвоєнний період»¹.

Вище автори вже наголошували, що стосунки з Варшавським університетом науковці Чернівецького університету на засадах особистих контактів налагоджували впродовж декількох років. Зокрема, процес набирав обертів наприкінці 80-х років, коли на нашому історичному факультеті відчувалася гостра потреба в підготовці фахівців вищої категорії серед викладачів історії Середньовіччя. Із цією метою до Варшави був відряджений у 1989 році Василь Балух із кафедри історії стародавнього світу і середніх віків для вивчення проблеми фільваркової системи в Польщі у XVI–XVII століттях. За зібраними тоді матеріалами науковець підготував і захистив у спецраді Чернівецького університету дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук «Фільварочне господарство Польщі XVI – першої половини XVII століть» 2000 року².

До речі, саме тоді було започатковано співпрацю з філією Варшавського університету в Білостоці. Угоду підписали в Чернівцях. До нас приїхали керівник філії Владислав Серчик і декан істориків Мечислав Вжосек. Перший візит у відповідь до Білостоку здійснили Юрій Макар і Василь Холєвчук, які протягом тижня викладали там предмети для студентів-істориків. У такому форматі співпраця продовжувалась декілька років. В усякому випадку, до середини 90-х років відбувався обмін викладачами і студентами. 1996 року закінчилась каденція Владислава Серчика як проректора Варшавського університету, керівника філії у Білостоці. Філія реорганізувалася в самостійний навчальний заклад – Білостоцький університет, який налагодив співпрацю з університетами Білорусі. Угоду з ЧНУ відновлено вже на початку нинішнього століття, здебільшого в науково-дослідній роботі. Зокрема, Юрій Макар і Віталій Макар взяли участь у конференції на базі юридичного факультету Білостоцького університету «Східна політика Європейського Союзу», що пройшла 2010 року. Доповіді зробили польські вчені з Варшавського, Білостоцького й інших університетів Польщі. Із шести країн, колишніх республік СРСР, виступили з доповідями по одному, наперед визначеному представнику. Інші мали можливість взяти участь у дискусіях, чим скористалися й представники Чернівецького університету. У подальшому обидва університети обмінювалися викладачами, аспірантами, студентами – аж до пандемії COVID-19 і повномасштабної агресії РФ проти України³.

¹ Warszawskie zeszyty ukrainozawcze, t. 19–20. *Studia polsko-ukraińskie*. Pod red. Stefana Kozaka. Warszawa, 2002, s. 274–281, s. 289–294.

² Makar W., Steciuk A. Polonistyka w badaniach społeczno-politycznych Uniwersytetu Czerniowieckiego. *Rocznik Chełmski*. Tom 27. Chełm, 2023. S. 235–247; Історико-політичні проблеми сучасного світу. Зб. наук. статей. Наукові праці, захищені під керівництвом Юрія Макара. Том 29–30. С. 81–85.

³ Makar W., Steciuk A. Polonistyka w badaniach społeczno-politycznych Uniwersytetu Czerniowieckiego.

Серед перших угод про співпрацю з польськими навчальними закладами стала угода, укладена Чернівецьким університетом із Вищою педагогічною школою в Жешові, яка невдовзі реорганізувалася в Жешівський університет. Вище частково про це вже автори сказали. Угоду підписали в Жешові ректори Степан Костишин і Влодзімеж Бонусяк. Вона охоплює обмін студентами, дослідниками й викладачами. Донедавна відбувалися спільні щорічні наукові конференції стосовно українсько-польських відносин, стосунків у Центральній Європі, проблем навчання історії в Україні, Польщі, ФРН, Словаччині. Найчастіше в тих конференціях брали участь науковці з Чернівців, Жешова, Львова, Дрогобича, Кракова, Вроцлава, Любліна, Варшави й багатьох інших міст України та Польщі, а також зі Словаччини, ФРН, Білорусі, Литви, Словенії¹.

Яскравим прикладом для ілюстрації сказаного може слугувати цикл міжнародних конференцій «Східний вимір Європейського Союзу», проведених Жешівським університетом у курортній місцевості Арламув, що неподалік Перемишля. Одна з них відбулася наприкінці травня 2003 року. З українського боку в ній взяли участь вісім науковців з Києва, два зі Львова, Тернополя і Чернівців. Юрій Макар із Віталієм Макаром оприлюднили доповідь *Choice of Ukraine: internal and external conditions*².

Дещо раніше, у 2000 році, з ініціативи Юрія Макара, Олександра Добржанського й Любомира Винара із США в Чернівцях пройшов Міжнародний науковий конгрес «Українська історична наука на порозі XXI століття», у роботі якого взяли участь понад 300 науковців з дев'яти країн світу. Представники Чернівецького університету становили серед них провідну групу. Цікавим є той факт, що другою за численністю виявилася делегація польських науковців загальною кількістю у 20 осіб. До речі, серед доповідей польських науковців згадаємо, наприклад, бодай дві з Жешівського університету. Так Jerzy Jestal зупинився на темі *Stosunki polsko-ukraińskie w świetle stereotypu Ukrainca w świadomości polskiego społeczeństwa*, а Robert Witalec розповів про українські кооперативи — *Ukraińska spółdzielczość kredytowa systemu Schulcego w Galicji w okresie autonomicznym*³. Науковці Чернівецького університету представили також ряд доповідей, які стосувалися здебільшого українсько-польських стосунків⁴.

До початку 20-х років поточного століття відбувалися тематичні конференції в Чернівцях і Жешові. Серед них на зламі століть пройшли, наприклад, форуми Пам'ятний 1947 рік (*Pamiętny rok 1947*), *Polacy i Ukraińcy podczas*

¹ Makar J. *Polonistyka w Uniwersytecie Czerniowieckim.*; Макар Ю. Університет мого життя. С. 445–457.

² Ibid.; *Eastern Dimension of European Union*. Vol. II. Warsaw, 2003, p. 306–314.

³ Makar W., Steciuk A. *Polonistyka w badaniach społeczno-politycznych Uniwersytetu Czerniowieckiego.*

⁴ Ibid.; Архів родини Макарів.

II wojny światowej («Поляки та українці під час Другої світової війни»), Українці та поляки по Другій світовій війні (Ukraińcy i Polacy po II wojnie światowej) тощо. З українського боку в їх організації та проведенні провідна роль належала деканам ФІПМВ Юрієві Макару й Олександрові Добржанському, а з польського – багаторічному ректорові Влодзімежу Бонусяку¹.

У переліку важливих українсько-польських форумів знаковою подією стала міжнародна наукова конференція у Жешові Polska i Niemcy wobec przemian na Ukrainie («Бачення Польщі і Німеччини змін в Україні»), яка відбулася восени 2014 року, вже після російського вторгнення в Україну. В ній взяли участь державні й політичні діячі всіх трьох країн, зокрема з боку Польщі – Павел Коваль, відомий прихильник України, який після повномасштабного вторгнення РФ в нашу державу надає їй значну допомогу від своєї держави. Він також протягом тривалого часу є членом редколегії нашого наукового журналу «Історико-політичні проблеми сучасного світу», а як головний редактор польського часопису Sprawy Międzynarodowe сприяє публікації на його ламах матеріалів буковинських науковців².

З початком першої декади нинішнього століття розвинулися доволі тісні взаємини суспільствознавців Чернівецького університету з колегами Лодзького університету. На запрошення польських колег до Лодзі вирушили Юрій Макар і Владислав Струтинський для погодження актуальних проблем співпраці, яка успішно розвинулася протягом тривалого часу і дещо звузилася з початком 20-х років. Співпраця, як і з іншими польськими університетами, зводиться до обміну студентами, молодими науковцями й викладачами. Цілком зрозуміло, що серед заходів важливу роль відіграють наукові конференції. Сказане належить проілюструвати конкретними прикладами. Зокрема, 21–22 травня 2013 року наші партнери з Лодзького університету організували цікаву Міжнародну наукову конференцію з актуальною тематикою «Новітня Україна: у напрямку розбудови сучасної державності». Її учасником була поважна делегація з нашого факультету. До її складу увійшли: Анатолій Круглашов, Василь Карпо, Владислав Струтинський, Сергій Швидюк, Олександр Саєнко, Михайло Павлюк, Надія Бурейко, Юлія Балицька³.

Власне з 2013 року співробітництво з Лодзьким університетом стало інтенсивнішим. У цьому процесі роль відіграв Центр полоністики Чернівецького університету, детальніше про діяльність автори скажуть нижче.

¹ Makar W., Steciuk A. Polonistyka w badaniach społeczno-politycznych Uniwersytetu Czerniowieckiego; Архів родини Макарів.

² Ibid.

³ Program Międzynarodowej konferencji naukowej: „Współczesna Ukraina: w stronę budowy nowoczesnej państwowości”; Debate politologiczne „Współczesna Ukraina w stronę budowy nowoczesnej państwowości”. Łódź, Uniwersytet Łódzki, 21–22.05.2013.

Підписання Угоди про подвійні дипломи з УМКС у Любліні. 2015 р.

Наступного року факультет історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького університету разом з Інститутом політичних наук і журналістики Сілезького університету, факультетом політології Університету ім. Марії Склодовської-Кюрі в Любліні у взаємодії з кафедрою політичних систем факультету міжнародних та політичних стосунків Лодзького університету організували міжнародну наукову конференцію «Східна Європа у XXI столітті. Польща — Україна: партнерство регіонів». На форумі виступило з доповідями шість науковців із Чернівецького університету¹.

2015 року в Лодзі відбулася чергова конференція «Європейські модернізаційні процеси. Виклики та перспективи». У жовтні наступного року пройшов міжнародний форум «Регіон, громада, громадянин. Функціонування громадянського суспільства в Центрально-Східній Європі». Співорганізаторами й учасниками дискусій на секційних засіданнях виступили представники Чернівецького університету.

Щоб не перевантажувати текст зайвими описами, наведемо в хронологічному порядку лише статистику наукових форумів, проведених спільно з Лодзьким університетом на його базі. Отже, у жовтні 2017 року кафедра політичних систем факультету міжнародних та політичних стосунків Лодзького університету приймала науковців на міжнародній конференції «Східна Європа у політологічних дослідженнях».

¹ Особистий архів Владислава Струтинського.

Підписання Угоди про співробітництво між факультетом історії, політології та міжнародних відносин, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича та історичним факультетом, Університет ім. Марії Кюрі-Склодовської у Любліні

У листопаді 2018 року в Лодзі і поближких Слубіцах відбулася не менш важлива міжнародна наукова конференція, у якій взяли участь і виступили з доповідями вчені Чернівецького університету Наталя Ротар, Владислав Струтинський та Павло Катеринчук. Господарі організували поїздку учасників на ознайомчу екскурсію до Берліна¹. Остання конференція у Лодзі, у якій брала участь делегація із Чернівців, відбулася 14–17 жовтня 2019 року. Далі пандемія і російська агресія проти України на якийсь час дещо загальмували можливість безпосереднього спілкування між нашими університетами, факультетами та кафедрами.

Унаслідок регулярного спілкування в Лодзі започаткували публікацію збірників наукових праць *Eastern Review*, де опублікували результати своїх наукових підсумків дев'ять чернівецьких учених².

Вище автори дещо вже сказали про взаємини Чернівецького університету з УМКС в Любліні, які поступово поширилися з тамтешнього історичного факультету на факультет політології і журналістики, де навчають також міжнародників і політологів. Між іншим, там 2024 року створено Інститут міжнародних відносин (*Instytut Stosunków Międzynarodowych*) на чолі

¹ Особистий архів Владислава Струтинського.

² Там само.

**Делегація ФІПіМВ на Міжнародній науковій конференції 21–21.05.2013.
Університет ім. Марії Кюрі-Скłodовської**

з Мареком Петрасем, а впродовж півтора десятка років діє Центр Східної Європи (Centrum Europy Wschodniej), керований Валентином Балюком. Власне тепер ЦСЕ увійшов до складу ІМВ¹.

Щоб не відходити від думки, зазначимо, що серед безлічі аспектів співпраці в червні 2024 року відбулася чергова потужна міжнародна конференція, ініціаторами якої виступили Люблінський університет Марії Кюрі-Скłodовської та Інститут міжнародних відносин Київського університету, – «Стратегічне партнерство Польщі та України в умовах зміни міжнародної системи. Точки зору Польщі та України». До початку конференції вийшла монографія під тією ж назвою. Її редакторами виступили Марек Петрась і Валентин Балюк з Любліна та Григорій Перепелиця з Києва. Книга складається з двох відділів: точка зору Польщі; точка зору України. Відділи вміщують по три частини кожна: «Глобальний і регіональний простір партнерства Польщі та України»; «Виміри партнерства Польщі та України»; «Перспективи стратегічного партнерства Польщі та України» – з польського боку; з українського – «Глобальний та регіональний простір партнерства України та Польщі»; «Виміри стратегічного партнерства України та Польщі»; «Перспективи стратегічного партнерства України

¹ Архів родини Макарів.

та Польщі»¹. Як видно з тексту, назви частин ідентичні. У них лише змінено порядок назви держав, щоб підкреслити, представникам якої сторони належить висловлена позиція. Книга опублікована традиційно мовами обох держав. У форумі взяли участь чотири представники Чернівецького університету – Олександр Добржанський, Віталій та Юрій Макари, Владислав Струтинський. Матеріали публікуються в часописі *Wschód Europy* («Схід Європи»)².

Чотирма роками раніше в Любліні також вийшла колективна монографія двома мовами про договір 1920 року між Українською Народною Республікою і Польщею та його значення для подальших українсько-польських відносин, особливо сучасних³. Юрій Макар, як один із співредакторів, брав участь у написанні вступу й редагуванні матеріалів українських авторів. У книзі опубліковані матеріали авторів із Чернівецького університету: Віри Бурдяк – «Польща в діяльності українських політичних інститутів після здобуття державної незалежності»; Владислава Струтинського – «Польська національна меншина в незалежній Україні та її вплив на розвиток двосторонніх відносин між державами»; Лариси Коврик-Токар – «Українсько-польська транскордонна співпраця»; Сергія Федуняка – «Безпекові чинники в українсько-польських відносинах»⁴.

Подібних форумів – більших чи менших за кількістю учасників – буковинські й люблінські історики, загалом суспільствознавці, провели в Любліні та Чернівцях, у тому числі чимало в дистанційній формі через пандемію COVID-19 та російську агресію проти України, включно з конференціями під час люблінських «Східних ініціатив», серед завдань яких було й залучення України до суспільно-господарського життя Євросоюзу. Можна згадати таку конференцію 2019 року, коли відразу дев'ять матеріалів чернівецьких авторів потрапили на сторінки Варшавського часопису *Sprawy Międzynarodowe*⁵.

Не можна не звернути увагу на те, що чимало українсько-польських форумів відбувалися на базі Чернівецького університету. Про окремі сказано вище. Але варто б згадати, до слова, про конференції, зв'язані з ювілеями Хотинської битви 1621 року. У незалежній Україні перша з них відбулася восени 1991 року. У її роботі взяли участь представники польських

¹ Стратегічне партнерство Польщі та України в умовах зміни міжнародної системи. Точки зору Польщі та України. Наук. ред. Марек Петрась, Валентин Балюк, Григорій Перепелиця. Вид. УМКС, Люблін, 2024.

² Makar V., Makar J. Російський ресентимент: його застосування на прикладі України. *Wschód Europy*. Т. 10/2, 2024. S. 41–56.

³ Спадщина Пілсुцького та Петлюри. Минуле, сьогодення та майбутнє партнерства Польщі та України : монографія. Наук. ред. Валентина Балюка, Юрія Макара, Миколи Дорошка. Київ : Ніка-Центр. Люблін : В-во УМКС, 2021, 424 с.

⁴ Там само, с. 154–174; 196–213; 250–262; 326–336.

⁵ Архів родини Макарів.

університетів і кількадесятиособова група старших офіцерів Війська польського – працівників військових навчальних закладів і Центрального військового архіву¹. Одним із показників українсько-польської наукової співпраці є цикл форумів «Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція», започаткована із часу здобуття Україною незалежності. Ось 13-та з них відбулася в жовтні 2021 року. Вона була присвячена 400-річчю Хотинської битви та проходила в Чернівцях і самій Хотинській фортеці, яка разом із територією є заповідником міжнародного рівня. Оргкомітет очолив тодішній декан факультету Олександр Добржанський. З доповідями виступали викладачі різних кафедр ФІПМВ, насамперед кафедри історії України. Представницькою була й делегація польських колег, основу якої становили науковці Академії прикладних наук ім. Юзефа Голуховського в Островцю Свентокшиському на чолі з її ректором Павлом Готовецьким. Серед офіційних осіб були послы Польщі та Литви. За підтримки Генерального консульства Республіки Польща Чернівецький університет опублікував матеріали конференції².

Щоб закінчити розповідь про співпрацю з Люблінським університетом, зазначимо, що вона спрямована значною мірою на навчальну роботу зі студентами і взаємний обмін досвідом методичної роботи викладачів. Для студентів діє міжфакультетська угода про т. зв. подвійні дипломи, а насправді – про отримання нашими випускниками магістратури, крім українського, ще й польського диплома. Такі студенти повинні навчатися два семестри в Чернівцях і два – у Любліні. Чернівецькі викладачі – історики, міжнародники й політологи мають можливість пройти дистанційно курс підвищення кваліфікації в УМКС у Любліні. Нами розроблена програма такого стажування, розрахована на 180 годин із шістьма кредитами. Вона передбачає дистанційне відвідування й проведення занять (українською, польською чи англійською мовою), написання наукової статті для публікації у Польщі тощо³.

На північному заході Польщі розташований у місті Слупську Поморський університет. Такий статус він здобув з 1 червня 2023 року. Чернівецький університет на урочистостях представляли Олександр Добржанський і Юрій Макар. Проте тій даті передували десятиліття співпраці з тим самим польським навчальним закладом – спочатку Вищою педагогічною школою, потім Педагогічною академією в Слупську, просто Академією в Слупську і врешті-решт – Університетом. Першими відвідувачами навчального закладу з боку Чернівецького університету стали Юрій та Віталій Макари ще на самому

¹ Архів родини Макарів.

² Хотин 1621. Війна і пам'ять : колективна монографія. Чернівці : Технодрук, 2022, 324 с.

³ Архів родини Макарів.

початку незалежності України. Їх на конференцію запросив тамтешній викладач Роман Дрозд, який згодом став відомим польським істориком українського походження, два терміни поспіль очолював навчальний заклад¹.

Навесні 2005 року ректор Чернівецького університету Степан Мельничук відвідав Педагогічну академію в Слупську. А наступного року Роман Дрозд разом з ректоркою відвідали Чернівецький університет, щоб підписати угоду про співпрацю. А продовження угоди від імені ЧНУ у Слупську підписали проректорка Тамара Марусик у травні 2011 року. Там тоді відбулися святкування ювілею навчального закладу, пройшла наукова конференція, у якій взяли участь, крім проректорів, Юрій Макар, Тадей Яценюк, Світлана Герегова, інші науковці. Оскільки святкування було пов'язане і з датою вигнання українців за акцією Вісла на т. зв. понімецькі землі, то у складі делегації була й студентська група митців з кафедри музики ЧНУ, яка виступила з концертом у місцевій Українській греко-католицькій церкві².

Наша співпраця з Університетом у Слупську з плином часу стала багатогранною. Вона розвивалась як навчальна й наукова взаємодія. У тій місцевості проживає чимала кількість українців, які опинилися там не з власної волі. Незважаючи на те, ким вони є — студентами, викладачами Університету чи просто тамтешніми жителями, — для них контакт з українцями з України — то щось важливе у їхньому житті. Наші студенти — історики, міжнародники, політологи і навіть географи — навчалися там донедавна протягом місяця або й повного семестру. З боку ЧНУ тим питанням займався Віталій Макар, з боку Університету в Слупську — Роман Дрозд або хтось за його дорученням³. Олександр Добржанський і Юрій Макар відвідували Слупськ неодноразово як у справах навчальних, так і з науковими цілями⁴.

Близькою до щойно описаної співпраці є взаємодія буковинських суспільствознавців із колегами Зеленогурського університету, що неподалік кордону з ФРН. Там теж доволі потужна українська меншина, як, до речі, й німецька. Але туди ж потрапили й виселені з України поляки, переважно з Буковини. Місцеві українці на чолі з Богданом Гальчаком на початку 2000-х років організували цикл історико-етнографічних конференцій про бойків, гуцулів, лемків, русинів. У декількох із них взяли участь Віталій Макар, Юрій Макар, Владислав Струтинський. Наш інтерес до них підсилювався й тим, що в місті й околицях компактно проживає чимала кількість поляків переселених туди з Буковини, а їх лідер Вільгельм Скібінський всіляко

¹ Архів родини Макарів.

² Там само.

³ Там само.

⁴ Там само.

Академія прикладних наук ім. Юзефа Голуховського в Островці-Свентокшиському. На Міжнародній експертній конференції «Російсько-українська війна 2022–2023. Походження, причини, перебіг і наслідки» д. і. н., професору Юрію Макару була вручена висока нагорода Президента Республіки Польща – Кавалерський Хрест Ордена Заслуги РП

підтримував братання з українцями. Матеріали всіх конференцій публікувалися. Юрієві Макару довелося навіть декілька разів рецензувати матеріали тих із них, у яких він не брав участі. Згодом конференції перенеслися до Слупська, де влилися в тамтешні форуми¹.

Станом на сьогодні чернівецький науковці суспільно-політичного спрямування співпрацюють із польськими колегами щонайменше півтори десятків навчальних закладів.

Значне місце в полоністичних пошуках буковинців посідають наші стосунки з навчальними закладами Кракова, передусім з Ягелонським університетом, де тривалий час професорував колишній депутат сейму Володимир Мокрий, займаючись проблемами україністики. Ректори Чернівецького університету Степан Костишин і Микола Ткач разом з Юрієм Макаром відвідали цей найстарший університет Польщі для підписання угод і погодження програм співпраці. Багаторічна співпраця єднає нас і з Педагогічним університетом ім. Едукаційної комісії².

¹ Архів родини Макарів.

² Там само.

Делегація ЧНУ у Перемишлі. 2024 р.

На початку 2000-х років науковці ЧНУ розпочали співпрацю з Краківською академією імені Анджея Фрича Моджевського, де кафедру міжнародних відносин очолював Ерхард Цюмер. Він якраз і організував цикл конференцій з безпеки міжнародної співпраці під загальною назвою «Умови – концепції – виклики безпеки і міжнародної співпраці у XX та XXI століттях». На одній з них Юрій Макар виступив з доповіддю про зовнішню політику України, а Віталій Макар – про канадське бачення української проблеми під час Другої світової війни¹.

Щоб не відходити від давньої столиці Польщі, зауважимо, що останніми роками завдяки зусиллям керівництва Чернівецького обласного товариства польської культури й нашого доцента Владислава Струтинського започатковано взаємини з краківським університетом Ignatianum².

Крім університетів, чернівецькі суспільствознавці розгорнули доволі плідну співпрацю з навчальними закладами Польщі, які ще донедавна називалися вищими фаховими школами. До речі, такими свого часу були нинішні Поморський, Жешівський і Педагогічний університети в Кракові. Доволі важливим аспектом чернівецької полоністики є співпраця з Академією прикладних наук ім. Юзефа Голуховського в Островцю Свентокшиському, Державною академією прикладних наук в Холмі й Державною академією прикладних наук у Перемишлі. З першою з них договір про співпрацю укладений 2000 року. Його підписали засновник закладу Збігнєв Доліва-Клепацький і ректор ЧНУ Степан Костишин.

¹ Makar J. Polityka zagraniczna Ukrainy – czynniki wewnętrzne i zewnętrzne. Międzynarodowe wyzwanie bezpieczeństwa. Krakow, 2010, s. 167–173; Makar W. Kanadyjska wizja kwestii ukraińskiej podczas II. Wojny Światowej. Ibid., s. 175–181.

² Архів родини Макарів.

Згодом, особливо за теперішнього ректора Академії Павла Готовецького, активізувалася співпраця у проведенні спільних конференцій та участі в них на запрошення партнерів. Про одну з них у Чернівцях згадано вище. Можна б ще додати участь молоді з Островця Свентокшиського в щорічній МНК «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» СНТ «Меридіан» кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій. Від 2007 по 2024 рік їх пройшло 18. Перед початком кожної опубліковані тези¹. В усіх вийшли тези студентів і молодих науковців з Академії Юзефа Голуховського.

З іншого боку, ректорат Академії за підтримки Міністерства оборони Польщі періодично організовує у співпраці з нами безпекові МНК за участю представників багатьох країн світу. Для прикладу, у конференції «Асиметричні конфлікти і гібридні війни у ХХІ столітті», яка відбулася 23–25 травня 2018 року, взяли участь Юрій Макар, Віра Бурдяк, Владислав Струтинський, Павло Катеринчук. А 15–16 червня 2023 року в Островцю Свентокшиському була проведена чергова конференція «Російсько-українська війна 2022–2023. Походження, причини, перебіг і наслідки». У ній, окрім науковців, брали, як і в попередніх форумах, участь також військові. З рефератом «Російська військова агресія: проблема біженців з України» виступив Віталій Макар, а Владислав Струтинський запропонував учасникам тему «Закордонна політика країн Вишеградської групи в умовах російсько-української війни: порівняльний аналіз»².

Доволі важливою для нас є співпраця з Академією прикладних наук у Перемишлі як у плані літніх практик польської мови й культури, про що вже сказано, так і в наукових дослідженнях. Останнє поєднується Науковим південно-східним інститутом у Перемишлі, незмінним керівником якого є Станіслав Стемпень, з яким ми щорічно зустрічаємося в різних містах Польщі й України, обмінюємося науковими публікаціями. Особливо важливими для нас були обміни 90-х років, коли Інститут публікував чимало українознавчих матеріалів, яких тоді ще бракувало у нас³.

Що ж стосується співпраці з Академією в Холмі, то вона розпочалася з її засновником Юзефом Зайонцем, між іншим, сенатором. Він, Зигмунт Гардзінський, Анджей Вавринюк та ін. виступили перед нашими студентами, а Юрій Макар, Віра Бурдяк, Любов Мельничук виступали перед їхніми. Свого часу Академія організовувала цикл конференцій про місцеве самоврядування в Польщі та інших європейських державах. Про дві належить коротко сказати.

¹ Актуальні проблеми зовнішньої політики України. Тези. Томи 1–18. Чернівці, 2007–2024.

² Program Międzynarodowej Konferencji Eksperckiej "Russo-Ukrainian War 2022–2023. Origins, Causes, Course and Effects" (Ostrowiec Świętokrzyski), June 15–16, 2023.

³ Ibid.

Вручення проректором Державної академії прикладних наук у Перемишлі професором Станіславом Стемпенем сертифікатів про закінчення Літньої школи з польської мови та культури і історії Польщі

Отже, восени 2016 року в тодішній Вищий державній фаховій школі відбулася міжнародна наукова конференція «Територіальне самоврядування Східної Польщі на тлі викликів регіонального розвитку. Польський досвід і висновки для України». Український досвід висвітлили у спільній доповіді Юрій Макар і Михайло Павлюк¹. Наступна конференція — «Територіальне самоврядування в конституціях окремих держав Центрально-Східної Європи. Начерк проблематики» — відбулася через рік. Чернівецькі дослідники подали своє бачення проблеми².

Від 2014 року суспільствознавці ЧНУ співпрацюють із науковим часописом Академії прикладних наук в Холмі Холмській щорічник (Rocznik Chełmski), де їм виділено рубрику z Zagranicy, і вони там публікують свої наукові розвідки європейськими мовами, передусім українською, на вибрану тематику. Час від часу долучаються й колеги з університетів Івано-Франківська, Луцька та Тернополя. За нашими підрахунками, там уже опубліковано близько 70 матеріалів з України, а ще шість подано на 2025 рік. Наприклад, 2023 року опубліковано

¹ Makar J., Pawluk M. Decentralization reform in Ukraine: from amalgamated self-sufficient communities. Samorząd terytorialny Polski Wschodniej wobec wyzwań rozwoju regionalnego. Polskie doświadczenia i wnioski dla Ukrainy. Chełm, 2017, s. 173–177.

² Burdiak W., Makar J. The principles of local self-governance in the constitution of post-communist countries of Central and Eastern Europe: common and special. Samorząd terytorialny w konstytucjach wybranych państw Europy Środkowowschodniej. Chełm, 2018, s. 37–50.

шість матеріалів: чотири з них — з Чернівецького університету, по одному — з Волинського та Прикарпатського. Опубліковані матеріали науковців ЧНУ: Любові Мельничук *The state providing the sociocultural needs of ethnic Romanians in Ukraine*, Віталія Макара і Андрія Стецюка *Polonistyka w badaniach społeczno-politycznych Uniwersytetu Czerniowieckiego*, Владислава Струтинського «Міжнародний фольклорний фестиваль “Буковинські зустрічі”: історія та сьогодення», Тамари Марусик і Світлани Герегової «Освіта і спадщина: ініціативи і завдання університетів як об’єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО»¹.

Суспільно-політична полоністика в Чернівецькому університеті розвивалася не лише через співпрацю з навчальними закладами, але й з закладами Польської академії наук та громадськими її організаціями. Зупинимо на цьому аспекті нашу увагу. Серед перших контактів з установами ПАН стали взаємини Юрія Макара з директором Інституту соціалістичних держав (*Instytut Krajów Socjalistycznych*) Збігнєвом Клепацьким, а через нього — і з очолюваним ним закладом. Представник Чернівецького університету брав участь у наукових заходах Інституту.

Чи не першим розпочав співпрацю з Інститутом політичних наук ПАН Владислав Струтинський, який пройшов там річне стажування за стипендією Стефана Баторія. Програма стажування стосувалася початку руху польського суспільства за зміни суспільно-політичного ладу в Польщі, яку очолила профспілкова організація «Солідарність». Події розпочалися на узбережжі Балтики, коли докери Гданська, очолювані Лехом Валенсою, виступили з політичними вимогами. Зібрані матеріали стажист згодом використав для розширення тематики полоністики в Чернівецькому університеті. А тривале перебування у Варшаві допомогло йому налагодити широкі контакти з польськими науковцями².

Суттєвим підґрунтям для розвитку полоністики в Чернівецькому університеті стала участь його представників у багаторічному українсько-польському науковому семінарі «Україна — Польща: важкі питання» (*Polska — Ukraina: trudne pytania*), який проходив по чергові в Україні та Польщі в 1996–2000-х роках, усього відбулося десять семінарів. Їх організаторами стали Світова спілка Армії крайової та Об’єднання українців у Польщі, представники яких 7–9 червня 1994 року обговорили комплекс проблем, пов’язаних з історією польсько-українських стосунків між 1918–1948 роками. Йшлося про потребу обговорення бачення обох сторін складних проблем співжиття обох народів протягом одного з найскладніших періодів взаємовідносин. Базовими закладами проведення семінарів, уже в погодженні

¹ Rocznik Chełmski. Tom 27. Chełm, 2023. S. 185–203; 235–247; 261–280; 281–295.

² Особистий архів Владислава Струтинського.

з Україною, було визначено Волинський національний університет імені Лесі Українки в Луцьку та Військовий історичний інститут у Варшаві¹.

Перший семінар пройшов у Луцьку в березні 1996 року, а другий – у травні наступного року у Варшаві. На них розглянуто проблеми українсько-польських відносин протягом міжвоєнних років і розпочато обговорення проблематики під час Другої світової війни. Відповідно розпочато публікацію матеріалів українською та польською мовами. Кожна зі сторін опублікувала по десять томів (у дев'яти книгах)².

На підсумковій зустрічі у квітні 2005 року в Інституті національної пам'яті у Варшаві (Instytut Pamięci Narodowej) було досягнуто згоди, що подібні семінари слід й надалі проводити, але на базі інших навчальних закладів: Торунський університет у Польщі, Львівський – в Україні. У першому випадку він пройшов одинадцятий, а в другому – як дванадцятий³.

З українського боку в усіх семінарах брали участь науковці з Києва, Луцька, Львова, Чернівців та інших міст. Чернівецький університет представляли Юрій та Віталій Макари. Для прикладу, вони обидва на семінарі у Варшаві в листопаді 2001 року виступили з доповідями: перший – «Українсько-польський міжнаціональний конфлікт в роки Другої світової війни: причини, перебіг, наслідки і висновки на майбутнє»; другий – «Україна – Польща: важкі питання (спроби осмислення семінарів і опублікованих матеріалів)»⁴.

З яскравих проявів взаємодії українських і польських науковців у суспільному опрацюванні минушини й сьогодення українців і поляків є участь науковців ЧНУ, починаючи з 2019 року, у міжнародних конференціях «Українці та їх сусіди впродовж віків: політика, економіка, релігія, культура і щоденне життя» (Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków: polityka, gospodarka, religia, kultura i życie codzienne). Конференції проводить Українське історичне товариство в Польщі разом із Поморським університетом в Українському домі прикордонного міста Перемишля. Вони відбуваються щорічно, за винятком 2022 року. Широку участь у них беруть науковці з багатьох міст України. Чернівецький університет, як дотепер, представляли Олександр Добржанський, Юрій та Віталій Макари, Владислав Струтинський та Володимир Фісанов. Нагадаємо хоч лише по одній темі їх доповідей: Олександр Добржанський – «Лідер румунських демократів Аурел Ончул

¹ Polska – Ukraina: trudne odpowiedzi. Warszawa, 2003, s. 59–61.

² Україна – Польща: важкі питання. Т. 1–2. Варшава, 1998. Т. 9. Луцьк 2004. Ukraina – Polska: trudne pytania. T. 1–2, Warszawa, 1998. Tom. 9. Warszawa, 2002.

³ Polska – Ukraina: trudne pytania. T. 11. Warszawa, 2009.

⁴ Україна – Польща: важкі питання. Т. 9. Луцьк, 2004. С. 395–409; 361–373; 343–360.

**Традиційні Яремчанські українсько-польські наукові зустрічі.
Делегація факультету історії, політології та міжнародних відносин ЧНУ
з колегами з інших вишів та ректором Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника професором Ігорем Цепендою**

і його взаємини з представниками українського національного руху на Буковині на початку XX століття»; Юрій Макар — «Спеціальна військова операція Російської Федерації проти України: причини і характер»; Віталій Макар — «До питання про біженців з України внаслідок повномасштабної агресії РФ»¹; Владислав Струтинський — «Міжнародний фольклорний фестиваль “Буковинські зустрічі” єднає народи та країни»²; Володимир Фісанов — «Нове бачення минулого в українсько-польському діалозі: чи можливо відмовитися від застарілих стереотипів»³.

Показовими у цьому плані є й щорічні Українсько-польські зустрічі в Яремче, які організовує Прикарпатський університет ім. Василя Стефаника спільно з Варшавським. Минулого року відбулася сімнадцята. Із Чернівецького університету постійно бере в них участь представницька група, в середньому із шести осіб з ФІПМВ, які представляють практично всі кафедри⁴.

¹ Українцы і их sąsiedzi na przestrzeni wieków: polityka, gospodarka, religia, kultura i życie codzienne. Red. naukowa Roman Drozd, Bohdan Halczak. T. IV. Słupsk — Warszawa, 2024, s. 404–418; 343–360; 361–373.

² Українцы і их sąsiedzi na przestrzeni wieków: polityka, gospodarka, religia, kultura i życie codzienne. Red. naukowa Roman Drozd, Bohdan Halczak. T. II. Słupsk — Warszawa, 2021, s. 343–357.

³ Українцы і их sąsiedzi na przestrzeni wieków: polityka, gospodarka, religia, kultura i życie codzienne. Red. naukowa Roman Drozd, Bohdan Halczak. T. III. Słupsk — Warszawa, 2022, s. 279–287.

⁴ Щорічні програми зустрічей.

Українсько-польська конференція у Яремчі. 2024 р.

Серед навчально-наукових підрозділів ФІПМВ діє і осередок з Полоністики. Він запрацював з 2007 року під назвою «Східна школа польських студій ім. Антона Кохановського», поляка який понад чверть століття, за австро-угорських часів, був міським головою Чернівців. Незмінним директором осередку є Владислав Струтинський. Він же очолює і Чернівецьке обласне товариство польської культури ім. Адама Міцкевича.

Провідними напрямками діяльності Центру є:

- сприяння у вдосконаленні вивчення польської мови, а також в організації щорічних літніх і зимових шкіл польської мови та культури в польських вузах;
- сприяння в налагодженні та подальшому розвитку співпраці з вишами Польщі, у тому числі підписанні угод про співпрацю із Чернівецьким університетом, а також на їх підставі меморандумів з окремими факультетами;
- надання допомоги в розробці пропозицій щодо напрямів наукових досліджень із польської тематики — для написання магістерських робіт, підготовки статей для міжнародних наукових конференцій, а також тем для дисертаційних досліджень;
- сприяння в організації та проведенні стажування викладачів у партнерських університетах Польщі;
- сприяння в розробці з партнерськими університетами Польщі програм подвійних дипломів, проєктів щодо написання під спільним науковим керівництвом магістерських робіт з їх подальшим захистом;

- організація зустрічей у ЧНУ та Польському народному домі студентських і викладацьких делегацій з Польщі, у тому числі проведення дискусій з етнопроблем багатонаціонального Буковинського краю;
- поглиблення співпраці з редакцією *Gazety Polskiej Bukowiny* як друкованого органу організації «Товариство польської культури ім. Адама Міцкевича»;
- заохочення студентів до участі в олімпіадах та конкурсах, зокрема з проблем міжнародних відносин та польсько-українських стосунків, допомоги Польщі Україні в умовах російської агресії.

Центр безпосередньо бере участь у реалізації програм Erasmus, Mobility, стажуванні викладачів у польських університетах¹.

Також у діяльності Центру важливе місце посідає підбір та делегування студентів ФІПМВ на дворічну магістратуру, яку організовує *Studium Europu Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego*. Її закінчило п'ятеро наших студентів. Дві студентки, Каріна Мельницька й Олеся Лесик, отримали рекомендації щодо подальшої наукової роботи в Польщі².

За ініціативою Східної школи польських студій ЧНУ спільно з Варшавським університетом підтримав організацію Міжнародного фольклорного фестивалю «Буковинські зустрічі».

У 1990–1998 роках фестивальні виступи відбувались у Польщі (Ястрове, Піла). До Польщі приїздили колективи з України, Румунії, Угорщини. Завдяки багаторічним контактам із поляками Північної та Південної Буковини, а також із польськими колективами буковинців у самій Польщі сформувалася ідея організовувати фестивальні зустрічі у цих країнах за участю колективів різних національностей із буковинським корінням, які репрезентуватимуть буковинський фольклор. Починаючи з 1999 року фестиваль помандрував із Польщі на Південну та Північну Буковину, до Румунії та України. У 2003 році Буковинські зустрічі вже приймали шість країн — Польща, Румунія, Україна, Угорщина, Німеччина і Словаччина.

Від самого початку з Буковинськими зустрічами тісно пов'язаний цикл наукових конференцій, які відбувались один раз на три роки. Їх натхненником став виходець із Чернівців професор Варшавського університету Казимеж Фелешко.

Перша з них відбулася під час Буковинських зустрічей, у Підгайцях 1991 року під назвою «Буковина — спільноті культур та мов». На ній фактично «...вперше після війни і драматичного розпаду “буковинської спільноти народів”, яка колись могла бути для світу прикладом гармонійного співжиття

¹ Кафедра міжнародних відносин. С. 29–39; Особистий архів Владислава Струтинського.

² Там само.

різноманітних етнічних груп, їх представники зібралися офіційно для реалізації спільного заходу...»¹. У 1994 році в Ястровю відбулася наступна конференція під гаслом «Буковина — Європа в мініатюрі». Чергова зустріч зібрала науковців у Сейнах 1996 року. Вона закінчилася не тільки виданням збірника «Буковина по стороні діалогу» — на ній ухвалили Звернення до громадян багатонаціональних регіонів Центрально-Східної Європи. Чергова конференція вдруге відбулася в Ястровю в червні 1999 року під символічним девізом «Буковина. Разом чи окремо». У ній взяли участь 50 науковців: з Німеччини — 5, з України — 14, з Польщі — 11, з Румунії — 15, із Сербії, США, Австрії, Ізраїлю та Словаччини — по одній особі².

У 2006 році завдяки підтримці з боку керівництва Чернівецького університету, правління Товариства польської культури ім. Адама Міцкевича та Союзу поляків Румунії пройшла в Чернівцях шоста конференція циклу «Буковина: традиції та сучасність»³.

Під час XXX, ювілейного, фестивалю у 2019 році відбулася фактично остання, сьома, у такому форматі наукова конференція під назвою «Спільне надбання культур і мов», яка присвячувалась пам'яті засновника цих форумів Казимежа Фелешка. На цих міжнародних форумах, які відбувалися під час Буковинських зустрічей, змогли виступити представники таких країн: Австрія та Ізраїль — по одній особі, Молдова — дві, Німеччина — 16, Польща — 70, Румунія — 37, Сербія — три, Словаччина — три, США — дві, Україна — 76⁴. Загалом 211 осіб з десяти країн.

Підсумовуючи викладене, належить сказати, що за останнього пів століття історико-суспільствознавча полоністика стала інтегральною складовою частиною підготовки фахівців з історії, міжнародних відносин і політології в Чернівецькому університеті. Багато з випускників ФІПМВ належним чином вивчили історію сусідньої країни, історію українсько-польських відносин, достатньо засвоїли польську мову. Чернівецький університет налагодив дієві взаємини з навчальними закладами, науковими установами та громадськими організаціями Польщі, включно з українськими.

Чернівецький університет став одним із провідних в Україні в галузі полоністичних наукових досліджень. Нашими науковцями опубліковано сотні розвідок на цю тематику в наукових виданнях України, Польщі, Румунії, Чехії, Канади та інших держав. Сказане можна проілюструвати

¹ Feleszko K. *Słowo wstępne, Bukowina wspólnota kultur i języków*, pod red. K. Feleszki i J. Molasa, Warszawa 1992. S. 5.

² Krasowska H., Pokrzyńska M. Święto folkloru i edukacji. *Gazeta Polska Bukowiny*. 2020, nr 161. S. 5.

³ Особистий архів Владислава Струтинського.

⁴ Krasowska H., Pokrzyńska M., Święto folkloru i edukacji. *Gazeta Polska Bukowiny*. 2020, nr 161. S. 5.

й монографічними виданнями про історію Польщі та її регіонів на міжнародному рівні, історію українсько-польських стосунків, історію польської громади на Буковині тощо¹.

2.7 КАНАДОЗНАВСТВО*

Віталій Макар, Юрій Макар,
Олександр Сич

До навчальних програм і наукових досліджень Чернівецького університету канадознавство потрапило 1977 року внаслідок підписання угоди про співпрацю із Саскачеванським університетом з канадського міста Саскатун на початку липня того року. Перед тим, наприкінці червня, до Києва запросили ректора Саскачеванського університету Роберта Бегґа разом із дружиною, який попередньо встановив на університетській території пам'ятник Лесі Українці. У Києві гість висловив побажання свого колективу укласти угоду про співпрацю з одним із західноукраїнських університетів. Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти запропонувало йому власне Чернівецький університет, для чого попросило його ректора відрядити до Києва представника для переговорів з того приводу. Ректор Костянтин Червінський доручив цю місію деканові історичного факультету Юрієві Макару. Канадська сторона запропонувала проєкт з умовою вивчення канадськими студентами в Чернівцях української мови, української культури та історії України.

¹ Див., для прикладу: Буковина в контексті європейських міжнародних відносин (з давніх часів до середини XX ст.). Авт. колектив. Василь Ботушанський — керівник і гол. редактор, Сергій Гакман, Юрій Макар, Олександр Масан, Ігор Піддубний, Ганна Скорейко. Рецензенти Петро Брицький, Олександр Добржанський, Сергій Комарницький. Чернівці : Рута, 2005, 744 с.; Горук А. Культурний рух поляків на Буковині II пол. XIX — 1914 р. : монографія, Чернівці : Зелена Буковина, 2005, 228 с.; Спадщина Пілсудського та Петлюри: минуле, сьогодення та майбутнє партнерства Польщі та України : монографія / наук. редакція Валентина Балюка, Юрія Макара, Миколи Дорошка. Київ : Ніка Центр; Люблін : В-во УМКС, 2021, 424 с.; Макар Ю., Горний М., Макар В., Салюк А. Від депортації до депортації. Суспільно-політичне життя Холмсько-Підляських українців (1915–1947). Дослідження. Спогади. Документи. У трьох томах. Том 1, Чернівці : Букрек, 2011, 890 с.: іл.; Том 2, 2014, 900 с.; Том 3, 2015, 960 с.; Владислав Струтинський. Польська громада Північної Буковини: життя та діяльність в умовах російсько-української війни. *Wojna na Ukrainie. Rosyjski imperializm a niepodległość Ukrainy*. Praca zbiorowa pod redakcją Stanisława Stępnia. Fundacja Wolność i Demokracja, Warszawa — Przemyśl, 2024, s. 269–282.